

Partnerstvo i sinergija za dobrobit djece u Hrvatskoj

Aida Salihagić Kadić¹, Snježana Krpes²

Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske najstarija je i najveća krovna organizacija za djecu, koja već 70 godina svojeg djelovanja kontinuirano radi na dobrobit djece, bez obzira na spol, nacionalnost, vjeroispovijest, dob, obrazovanje, socijalni status. U Savez DND-a udruženo je 97 osnovnih društava „Naša djeca“ u svim hrvatskim županijama. U suradnji s lokalnim društvima, srodnim udrugama i OCD-a, jedinicama i tijelima lokalne uprave i samouprave, različitim ustanovama za djecu te partnerskim udrugama, Savez DND-a je inicijator i koordinator brojnih nacionalnih programa za djecu, od kojih su neki partnerski, sinergijski i međusektorski. To su programi: „Gradovi i općine - prijatelji djece“ (od 1999.) i „Za osmijeh djeteta u bolnici“ (od 1999.) te programi „Dječji forumi“ (od 1992.) i „Dječja vijeća“ (od 2000.) za ostvarivanje prava djece i poticanje njihovog aktivnog sudjelovanja u lokalnim zajednicama.

Stručno-znanstveni pristup slobodnom vremenu djece

Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske od svojeg osnivanja do danas njeguje stručno-znanstveni pristup slobodnom vremenu djece. Već od 1952. pri Savezu DND-a (tadašnjem Glavnom odboru DND-a) imenovana su stručna radna tijela nazvana sekcijama, a poslije centrima, i to najprije pet: za predškolski odgoj, za rad s roditeljima, za ugroženu djecu te za dječji tisak, literaturu i dječji crtež, a sljedećih godina još sedam: za zdravstvenu zaštitu djece, za izvannastavne aktivnosti, za dječja igrališta, za dječja ljetovališta, za kazališta lutaka, za igračke, za film i dijafilm, pa nakon pet godina još pet: za pomoć djeci s invaliditetom, za vitaminsku prehranu djece, za glazbeni odgoj, za scenski izraz te za suvremeno odijevanje djece. U tih ukupno sedamnaest programskih odbora bilo je okupljeno nekoliko stotina suradnika - stručnjaka: javnih prosvjetnih i kulturnih radnika, pedagoga, psihologa, liječnika, socijalnih radnika, književnika, glazbenika, likovnih umjetnika, arhitekata, urbanista, ekonomista, pravnika i drugih, koji sudjeluju u stvaranju novih sadržaja i novih uvjeta za odgoj i obrazovanje djece putem DND-a.

Partnerstvo i sinergija programa za dobrobit djece - Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske i Hrvatsko društvo za socijalnu i preventivnu pedijatriju

Od brojnih suradnji i partnerstava na programima i aktivnostima za dobrobit djece izdvajamo dvadesetogodišnje snažno partnerstvo Saveza društava „Naša djeca“ Hrvatske i Hrvatskog društva za socijalnu i preventivnu pedijatriju. Ta je suradnja započela radom dvojice istaknutih stručnjaka: pedagoga i tadašnjeg tajnika Saveza DND-a *dr. sc. Emila Paravina* i pedijatra, tadašnjeg predsjednika Hrvatskog društva za socijalnu pedijatriju *prof. dr. sc. Josipa Grgurića*, pa je to primjer partnerstva kad se sinergijski spoje snažni ljudi i organizacije sa svojim potencijalom u članstvu, stručnosti i volonterskom angažmanu. Obje su organizacije posvetile sve svoje vrijednosti i ciljeve djelovanja stvaranju i izgradnji društva koje holistički brine za djetetova prava i potrebe.

Kao trajna vrijednost ovog partnerstva u posljednjih dvadesetak godina ističu se dva nacionalna i cjelovita dugoročna programa iz područja holističkog zdravlja djeteta te ostvarivanja dječjih prava u lokalnim zajednicama - „Za osmijeh djeteta u bolnici“ i „Gradovi i općine-prijatelji djece“.

Za osmijeh djeteta u bolnici

Briga o zdravlju djece jedna je od najvećih civilizacijskih zasluga. Značajnu ulogu u tome ima hospitalno liječenje djece. No boravak u bolnici i moguće traumatizirajuće faktore, pa se počinju zalagati za što kraću hospitalizaciju djece te za sustav otvorene bolnice.

Slijedom tih spoznaja 1999. u Hrvatskoj je pokrenut program za promicanje humanizacije - „Za osmijeh djeteta u bolnici“. U programu, osim Saveza društava „Naša djeca“ Hrvatske i Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedija-

¹ Savez DND-a Hrvatske i Središnjeg koordinacijskog odbora akcije „Gradovi i općine - prijatelji djece“

² Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske

Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Aida Salihagić Kadić, dr. med., Amruševa 10/4, 10000 Zagreb

triju, sudjeluje i Hrvatska udruga medicinskih sestara, pedijatrijska sekcija.

Cilj „Za osmijeh djeteta u bolnici“ je ostvarivanje svjetske zamisli o „otvorenoj bolnici“ u Hrvatskoj za djecu, i to promicanjem prava djece kao bolesnika te primjenom suvremenih načela humanizacije tijekom njihovog bolničkog liječenja. Od samog početka Ministarstvo zdravstva RH potpuno podržava ideju „otvorene bolnice“, a organizatori programa ostvaruju suradnju i s Ministarstvom za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku te Ministarstvom znanosti i obrazovanja.

Program se provodi u bolnici na dječjem odjelu, uz zajedničko osmišljeno sudjelovanje medicinskog osoblja i vanjskih stručnih i društvenih suradnika iz društava „Naša djeca“ te drugih udruga i ustanova, a posebnost ove akcije je u tome što spaja i objedinjuje dvije vrste aktivnosti: medicinsku pomoć i psihosocijalnu potporu bolesnom djetetu.

„Europska povelja o djeci u bolnici“ zalaže se za primanje djece u bolnicu ako medicinska skrb ne može biti provedena u obitelji, za pravo da uz hospitaliziranu djecu u bolnici budu i njihovi roditelji, za pravo djece i roditelja na suodlučivanje o medicinskim zahvatima, za bolnički tretman djece s poštivanjem njihove osobnosti, za adekvatno osposobljeno osoblje, ali i za mogućnost upotrebe vlastite odjeće i drugih osobnih predmeta, za liječenje djece na odjelima na kojima su ujednačene dobne skupine, u sredini koja je opremljena tako da zadovoljava djetetove potrebe i odgovara standardu sigurnosti i nadzora te da djeca imaju mogućnost za igru, slobodno vrijeme i učenje.

Hospitalizacija mora biti ne samo mogućnost upoznavanja djeteta sa svojom bolešću, nego i povećana prilika većeg uključivanja djece i roditelja u borbu za očuvanje zdravlja te za jače povezivanje bolnice i zajednice u zajedničkom radu u brizi za njeno zdravlje. Stoga se u okviru Svjetske zdravstvene organizacije potiče razvoj mreže bolnica koje promiču zdravlje, posebno za ono djece i adolescenata u bolnicama.

Pritom je važna suradnja svih uključenih u skrb o djeci, od obrazovanja do zdravlja i socijale, ali poteškoća je u tome što su ti sustavi u pravilu zatvoreni i skloni samostalnom djelovanju. To je posebno vidljivo pri hospitalizaciji djeteta, kad najčešće izostane sukladno djelovanje raznih institucija koje bi u sinergiji bilo najučinkovitije. Stoga su nužne strukturne promjene u društvu, kako bi se umjesto ograda radili mostovi suradnje i zajedničkog djelovanja, što je jedno od značajnih postignuća programa „Za osmijeh djeteta u bolnici“.

Zahvaljujući dugogodišnjem vrijednom radu i entuzijazmu svih sudionika programa „Za osmijeh djeteta u bolnici“, u gotovo svim bolnicama/dječjim odjelima u Hrvatskoj grade se i dostižu europski i svjetski standardi u humanizaciji bolničkog liječenja djece. Svi partneri, sudionici i suradnici po-

molli su u osnivanju i radu igraonica, nabavci igračaka, opremanju bolničkih prostora u kojima borave djeca i roditelji, edukaciji zdravstvenog osoblja i vanjskih stručnih suradnika te volontera u bolnicama.

Roditelji mogu sudjelovati u njezi i liječenju djeteta, maksimalno se skraćuje njegov boravak u bolnici, organiziraju se igraonice i škole u bolnici, kao i razni pedagoški, kulturno-zabavni sadržaji, a vrlo su važni i pomaci u opremanju, uljepšavanju, oplemenjivanju bolničkih prostora kako bi djeci bili što ugodniji. Središnji koordinacijski odbor akcije „Za osmijeh djeteta u bolnici“ tematskim savjetovanjima, okruglim stolovima, stručnim skupovima i radionicama informirao je i educirao više od petsto koordinatora akcije iz trideset i devet bolnica i više od sto volontera. Posebna je pozornost posvećena važnosti kakvoće komunikacije između bolničkog osoblja, djeteta i roditelja, zatim djeci bez adekvatne roditeljske skrbi u bolnici, djeci s teškoćama u razvoju, pravilnoj prehrani te ciklusima edukacije volontera i koordinatora volontera u bolnici.

Ojačano je partnerstvo između bolničkog osoblja, roditelja i djeteta te je poboljšana kakvoća njihove komunikacije, a u bolnicama koje su uključene u akciju „Za osmijeh djeteta u bolnici“ kontinuirano i dugoročno se teži ostvarivanju europskih i svjetskih standarada u humanizaciji liječenja i skrbi za bolesnu djecu.

Gradovi i općine - prijatelji djece

Program pod nazivom „Gradovi i općine - prijatelji djece“ u Hrvatskoj se provodi u kontinuitetu već dvadeset i jednu godinu. Akciju su 1999. godine, u povodu desete obljetnice Konvencije UN-a o pravima djeteta - najvažnijeg svjetskog dokumenta za djecu, pokrenuli *Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske i Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju*, dok na lokalnoj razini u gradovima i općinama program vode koordinacijski odbori. Pokrovitelj programa je Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Posljednjih desetak godina provedbi programa i partnerstvu pridružile su se Udruga gradova, Hrvatska zajednica općina te Hrvatska zajednica županija.

Cilj „Gradova i općina - prijatelja djece“ je motivirati tijela lokalne uprave i samouprave, stručne službe, ustanove za djecu, pravne subjekte, udruge građana, sponzore, donatore te roditelje i djecu u lokalnim zajednicama da potpunije i brže ostvaruju dječja prava i potrebe, priznata u Konvenciji UN-a o pravima djeteta, koja obvezuje sve odrasle da čine što najviše mogu kako bi se svako dijete potpuno i skladno razvijalo i pripremilo za život i korisno djelovanje u zajednici.

Ovim programom obuhvaćena su sva područja djetetova života u lokalnoj zajednici te se njegovom provedbom afirmira holistički pristup cjelokupne zajednice usmjerene na dobrobit djece, stvarajući za njih sigurno i poticajno okruženje.

U program se dobrovoljno uključuju gradovi i općine, a trenutno program provodi 126 gradova i općina, od kojih je njih 75 G/O postiglo prestižan naziv - prijatelj djece. Zahvaljujući projektu „Gorski kotar - prijatelj djece“, 2018. godine proglašena je i prva regija - prijatelj djece, jer su svi goranski gradovi i općine stekli status prijatelj djece.

Važno je istaknuti da djeca aktivno sudjeluju pri donošenju odluke o dodjeli počasnog naziva grad/općina-prijatelj djece, a njihovo sudjelovanje u lokalnoj zajednici jedan je od važnih preduvjeta stvaranja prijateljskih zajednica za djecu. Služeći se svojim participativnim pravom, djeca odrastaju u odgovorne, tolerantne i humane osobe, a odrasli se potiču na to da slušaju i poštuju dječje mišljenje. Na taj se način ostvaruje veća tolerancija, razumijevanje, socijalna integracija i uključivanje, interkulturalnost te međugeneracijski dijalog svih članova u lokalnoj zajednici.

Program „Gradovi i općine - prijatelji djece“ provodi se tako da se potiče međusektorska suradnja i sinergijske aktivnosti za djecu u lokalnim i regionalnim zajednicama. Da bi jedna lokalna zajednica došla do tog, treba doseći zadovoljavajuće standarde skrbi za djecu u svih deset programskih područja te razviti dobru suradnju između lokalne uprave, institucija, ustanova i organizacija civilnog društva. U praksi to znači da provodeći program „Gradovi i općine - prijatelji djece“, odrasli trebaju analizirati stanje prava djece u svojim sredinama te planirati akcije za njihovo poboljšanje, izdvajati potrebna financijska sredstva i ulagati u djecu, poticati rad udruga i ustanova, osigurati preduvjete da se djeca osjećaju sigurno na ulicama, u školama, među svojim vršnjacima, primjerenu dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga, kvalitetno obrazovanje te kulturne, športske, zabavne, rekreativne i ostale korisne sadržaje za razvijanje dječjih kreativnih i intelektualnih potencijala u slobodno vrijeme. Posebno se potiču lokalne zajednice da pomažu ranjivim skupinama djece i njihovim obiteljima, integrirajući ih u dobar život zajednice.

Koliko gradovi i općine uspijevaju u postizanju kriterija iz programa „Gradovi i općine - prijatelji djece“ ovisi o sociološkim, gospodarskim, kulturološkim i geografskim čimbenicima i specifičnostima pojedinih lokalnih sredina. Gradovi i općine koji su dobili naziv prijatelj - djece, bez obzira na njihovu veličinu ili gospodarsku razvijenost, pokazuju da su to postigli zahvaljujući dobro uređenim lokalnim upravama, velikom broju udruženja i udruga te kulturnih, športskih, ekoloških, preventivnih akcija za djecu i mlade, međugeneracijskom solidarnošću i volonterskom radu članova zajednice. Hrvatski je program „Gradovi i općine - prijatelji djece“ istaknut u nekim međunarodnim dokumentima kao primjer dobre prakse provedbe Konvencije UN-a o pravima djeteta na lokalnoj razini i holističkog pristupa dobrih uprava za djecu i s djecom, a Hrvatska je od 2008. godine aktivna članica Europske mreže gradova prijatelja djece.

Od 2016. godine Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske zajedno sa Hrvatskom zajednicom županija, u okviru programa „Gradovi i općine - prijatelji djece“ pokrenuo je projekt „Županije - prijatelji djece“, u koji je trenutno uključeno 10 županija, a 2018. proglašene su i prve dvije županije - prijatelji djece: Krapinsko-zagorska i Primorsko-goranska.

Sve su ovo primjeri nacionalnih programa, koji su u dva posljednja desetljeća promijenili nabolje i unaprijedili živote djece u Hrvatskoj te mobilizirali lokalne zajednice, županije, ustanove, partnerske organizacije i državna tijela da se prava djeteta u Hrvatskoj ostvaruju u svim aspektima njegova života.

LITERATURA

1. Grgurić J, Paravina E, ur. Cilj, program i način provedbe akcije „Za osmijeh djeteta u bolnici“, Zagreb, Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske, 2001.
2. Grgurić J, Paravina E, ur. Cilj, program i način provedbe akcije „Gradovi i općine-prijatelji djece“, Zagreb, Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske, 1999.